

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Disp. XXIII. De adoptione Christi,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

64. Dico secundò: Licet Christus habuerit jus regium directum seu temporale, & potestatem in totum universum, ab illius tamen exercitio abstinuit, neque ullum penitus temporale regnum administravit: quia non decuit omnino ut potestatem purè civilem exerceret, cum illa, comparatione spiritualis & divinæ, vilis sit; & quemadmodum non decet ut Rex exerceat minora officia, ad quæ tamen exercenda habet potestatem: ita cum Christus propter fines majores venisset, & omnium maximos, ut sanctificator, ut glorificator, ut redemptor &c. non decebat ut per se exerceret potestatem purè civilem & politicam. Deinde, exercitium regis potestatis non bene conveniebat cum exemplis patientiæ, paupertatis, humilitatis, & obedientiæ usque ad mortem crucis, quæ Christus in hoc mundo debebat exhibere: unde aiebat ipse Matth. 20. *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis.* Habuit ergo Christus potestatem solum generalem; & divinæ similem, non præjudicantem particulari potestati Regum temporalium, nec usui hujus potestatis circa suum regnum: nam sicut influxus causæ superioris, non impedit influxum particularis causæ, sed magis juvat: ita nec Christi potestas altioris & universalioris ordinis, Regum temporalium jurisdictionem destruit, sed magis stabilis ac firmat, & florentiorem, diuturniorem, & potentiorē efficit; non enim Christus eripit mortalia, qui regna dat cælestia. Unde apud Augustinum tract. 115. in Joan. clamat ad omnes Reges terræ, *Nolite timere, non impedio dominationem vestram.*

65. Ex hoc facile conciliari possunt Scripturæ loca, specie tenus pugnantia, quorum aliqua tribuunt Christo regiam potestatem & dominium omnium rerum, asseruntque ipsum fuisse dominum universorum, Regem regum & Dominum dominantium: alia affirmant, ipsum non regnasse in hoc mundo, neque venisse dominari & ministrari, sed ministrare, Joan. 18. & Lucæ 22. Christus enim habuit regiam potestatem, & dominium rerum omnium in actu primo, licet non regnaverit temporaliter, neque usum talis dominij habuerit in actu secundo. Ex quo soluta manent omnia argumenta quæ contra præcedentem conclusionem fieri solent.

66. Dices, Si Christus haberet jus regium directum seu temporale in totum universum, sequeretur Summum Pontificem; qui Christi potestati successit, esse regem temporalium omnium mundi regnorum.

Sed negatur sequela, quia Christus non dedit Summo Pontifici omnem potestatem quam habebat, ne spirituales quidem, cum Summus Pontifex non possit instituere sacramenta, dare gratiam extra sacramenta, remittere peccata absque sacramentali confessione & absolutione, & alia nonnulla Christi singulariter propria.

67. Ex dictis colligitur, Christum non solum fuisse Regem, sed etiam legislatorem, cum de ratione dignitatis regis sit potestas condendi leges: unde Isaiæ 33. Christus legislator simul & Rex appellatur: *Dominus legislator noster, Dominus Rex noster, ipse salvabit nos.* Porro sicut regia dignitas Christo convenit cum singulari excellentia, nulli alteri concessa, ita & potestas legislativa. Primò, quia fuit divina quodammodo, ratione suppositi divini, unde jus ab eo conditum, vocatur divinum simpliciter. Secundò propter excel-

Tom. I V.

A lentiam legum & præceptorum, quæ triplicis generis sunt: quædam moralia, de quibus Matth. 5. 6. & 7. Alia sacramentalia de quibus Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* Et cap. 6. *Nisi manducaveritis carnem filij hominis &c.* Alia præcepta fidei, Joan. 14. *Creditis in Deum, & in me credite.* Marci ultimo, *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* Tertiò, quia per talem potestatem Christus potuit abrogare legem veterem. Quartò, quia fuit amplissima in universum mundum: *Euntes ergo docete omnes gentes &c. Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Quintò, quia potuit hanc potestatem Vicario suo impertiri, licet non æqualem communicaverit. Denique cum hac autoritate legislativa annexa

B est potestas judiciaria, quam Christus non solum exercet cum singulis hominibus ex hac vita decedentibus, sed etiam cum omnibus in unum extremo judicii die congregatis, juxta illud Joan. 5. *Potestatem dedit ei judicium facere, quia filius hominis est.* Ejusdem quippe est leges condere, & de legibus judicare quo pacto à subditis servantur.

DISPUTATIO XXIII.

De adoptione Christi.

Ad quæst. 23. D. Thomæ.

C Postquam D. Thomas tribus præcedentibus quæstionibus egit de his quæ conveniunt Christo, per comparisonem ipsius ad Patrem, differit de his quæ Christo conveniunt, per comparisonem Patris ad ipsum, quæ sunt præcipue duo, nimirum adoptio, & prædestinatio, de quibus hic agendum est: de adoptione quidem in hac disputatione, de prædestinatione verò in sequenti.

ARTICULVS PRIMVS.

An Christus, inquantum homo, sit filius adoptivus Dei?

§. I.

Referuntur sententia, & præmittuntur aliqua ad resolutionem quæstionis necessaria.

Certum & indubitatum est apud omnes Catholicos, Christum ut Deum, seu ut substantentem in natura divina, filium adoptivum Dei non esse, cum fides Catholica doceat ipsum ut sic esse filium naturalem Patris, ipsi consubstantiali & coæternam, subindeque incapacem filiationis adoptivæ, quæ extraneitatem in persona adoptanda præexigit, hoc est negationem filiationis naturalis, jurisque ad hereditatem ipsi convenientis ex vi suæ generationis. Unde solum difficultas est, an Christo quatenus homini comparat filiatio adoptiva: Quod in triplici sensu intelligi potest: Primò, ponendo illum purum hominem, non Deum, quæ fuit hæresis Photini. Secundò, ponendo in illo duo supposita, qui fuit error Nestorij. Tertiò, ponendo in illo solum unam personam increatam & divinam, cum duplici natura humana & divina, & asserendo ipsam secundum humanitatem, vel inquantum hominem, esse filium Dei adoptivum. In primo sensu

R Rrr ij

nullus, excepto Photino, filiationem adoptivam A in Christo admittit. In secundo eam in Christo posuerunt, ut infra ostendemus, Elipandus Archiepiscopus Toletanus, & Felix Vergletanus Episcopus, qui in Concilio Francofordiensi, auctoritate Adriani Pontificis, ex petitione Caroli magni congregato, damnati sunt. In tertio verò sensu, quidam ex Catholicis filiationem adoptivam in Christo admittunt: nimirum Durandus, Bassolis, & Scotus, licet iste oppositum iudicet probabile. Illum sequuntur aliqui ex ejus Discipulis, quos refert & sequitur Franciscus del Castillo disp. 17. quæst. 1. part. 3. Alij autem Theologi, tam domestici, quam extranei, in nullo sensu filiationem adoptivam in Christo admittunt; imò plures ex illis oppositam sententiam, post Concilium Francofordiense, hæreticam esse existimant, & tres illos sensus à Concilio damnatos esse contendunt. Antequam concludamus, tria breviter hic præmittenda sunt.

1. Primum est, neminem posse sine ingenti temeritate, prædicti Concilij auctoritatem rejicere, cum auctoritate Sedis Apostolicæ illud recognitionem sit, & inter Concilia Ecclesiæ computatū, & Epistola Adriani ad Episcopos Hispaniæ, tanquā authentica approbata, & inter Decretales inserta.

2. Secundum est, quod Concilium hoc astutiæ Hæreticorum per multa tempora latuit, postea diligentia Suri repertum fuit, & tertio tomo Conciliorum insertum: unde nec Durandus, nec Scotus, nec alij, qui ante illius Concilij inventionem, filiationem adoptivam in Christo docuerunt, censendi sunt in hæresim incidisse, quamvis his temporibus filiationem adoptivam in Christo, etiam in tertio sensu, admittere, totum in fide non videatur, ut constabit ex dicendis §. sequenti.

3. Tertium est, Felicem & Elipandum verè Nestorianos fuisse (quidquid in contrarium dicat Vazquez) & in Christo multiplicasse personas, ac in sensu Nestoriano adoptionem in Christo admisisse. Patet id tum ex Epistola Concilij Francofordiensis, editionis Colonienfis paginā 153. columnā 2. versus medium, ubi Patres Concilij alloquentes Felicem & Elipandum, sic aiunt. *Nonne olim eadem hæresis vestra in Nestorio ab universali sancta Ecclesia refutata etiam & damnata est?* Tum ex libro sacrosyllabo, paginā 147. columnā 1. ubi sic habetur: *Non duo filij, ut (sicut illi errando existimant) adoptionis sit filius hominis, & sine adoptione filius Dei.* Ubi clarè sensus Nestorij in Felice & Elipando damnatur.

4. Addo quod in quæstionibus de facto, magis est historici fidendum, quam levibus conjecturis: at historiographi omnes, qui Felicis & Elipandi hæresim descripserunt, illam Nestorianam fuisse asseverant. Ita enim asserunt Alcuinus Magister Caroli magni, lib. 3. de Trinitate cap. 4. Ionas Aurelianus lib. 1. de cultu imaginum in principio, S. Antoninus 2. parte historiæ titulo 14. cap. 1. Mariana lib. 7. de rebus Hispaniæ cap. 8. & Baronius tomo 9. anno 783.

Nec obstat quod Vazquez opponit in contrarium, nempe à Concilio Francofordiensi hæresim Elipandi & Felicis, novam appellari. Nam ideò solum à Concilio nova appellatur, quia hæresim Nestorij jam mortuam & sepultam, renovavit, & de novo suscitavit, ut constat ex libro sacrosyllabo ejusdem Concilij, paginā 148. columnā 1. ubi sic dicitur: *Elipandum namque & Felicem, novos hostes Ecclesiæ, sed veterinosā facie perfidia pollutos &c.*

Non valet etiam alia conjectura, cui potissimum fidet Vazquez, nempe quod Elipandus in sua confessione, manifeste fateri videtur, Dei & hominis in Christo unam tantum fuisse personam: nam loquens de Filio Dei ait esse hominem factum, crucifixum, mortuum &c. Ex quo pater agnovisse per communicationem idioma-tum dici de Filio Dei quæ competunt Christo ut homini: hæc autem communio non stat sine unitate personæ. Et insuper addit hæc verba: *Qui dicit gloriam meam alteri non dabo, homo interior in una eademque Dei & hominis persona de-glomeratus, atque carnis vestimento indutus &c.*

Quibus verbis aperte fateri videtur, unam tantum in Christo esse personam.

Non valet, inquam, hæc conjectura, nam Elipandus his verbis, non verè & sincere, sed dolose ac simulate, unam in Christo personam admisit, intelligens non unam per unionem physicam substantialem, sed per unionem moralem (ut etiam de Nestorio notavit D. Thomas supra quæst. 2. art. 6.) & nomine unitatis personæ utens, ut fideles deciperet, eo modo quo Pelagius Patres Concilij Palestini fecellit, admittens necessitatem gratiæ, sed nomine gratiæ intelligens donum creationis. Quod verò in hoc sensu Elipandus loqueretur, constat tum ex verbis Concilij asserentis Nestorium dicere copulationem, quod Elipandus & Felix appellabant adoptionem. Tum ex verbis illis quibus Elipandus utebatur ad unitatem istam explicandam, *Deglomeratus, & carnis vestimento indutus*, quæ aperte indicant unitatem non substantialem, sed accidentalem.

§. II.

Conclusio negativa statuitur. & auctoritate Concilij Francofordiensis fulcitur.

Dico igitur: Christus ut homo, filius Dei adoptivus non est.

Probatur conclusio ex Concilio Francofordiensi, in quo Christus filium Dei adoptivum non esse multoties asseritur: nam in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, editionis Colonienfis paginā 149. columnā 2. post initium, sic dicitur: *Si verus Deus, & verus filius, & si verus filius, nequam adoptionis, quia adoptivus, sicut in testimonio S. Hilarij possumus est, non verè naturā est filius.* Et paginā 152. columnā 2. circa medium: *Unitas persona quæ est in Dei Filio, & filio Virgini, adoptionis tollit injuriam.* Et paginā 153. columnā 2. circa initium: *Adoptivus siquidem non habet aliam significationem, nisi ut Jesus Christus non sit proprius filius Dei: Ergo ex mente Concilij asserendum est, Christum ut hominem, Filium Dei adoptivum non esse.*

Respondent primò Adversarii, Concilium ibi non negare adoptionem in Christo, ratione naturæ humanæ, sed tantum ratione suppositi creati, seu adoptionem multiplicantem in Christo personas: mens enim Concilij (inquiunt) ex opposito errore quem damnat venanda est: Felix autem & Elipandus, quos ibi damnat Concilium, in sensu Nestoriano Christum esse filium Dei adoptivum asseriebant, nempe adoptione purā, cum filiatione naturali impossibili, subindeque personas in Christo multiplicante: Ergo Concilium hunc tantum modum adoptionis in Christo excludit, non autem adoptionem ratione naturæ humanæ in Christo cum unitate personæ compositā.

9. Secundò respondent, non definiti à Concilio, Christum secundum humanitatem, vel Christum ut hominem, filium adoptivum non esse, sed quod Christus absolute filius Dei adoptivus non sit: hæc autem longe diversa sunt, sicut aliud est, Christum absolute non esse creaturam, & ipsum in quantum hominem creaturam esse.
10. Verum hæc solutiones nequaquam satisfaciunt, nec menti Concilij consonæ videntur. Nam Concilium ait Christum *nequaquam* esse filium adoptivum, quod idem est ac dicere, nullo modo esse filium adoptivum: At hoc falsum esset, si esset filius adoptivus, in quantum homo, & adoptione cum unitate personæ in humanitate composita: Ergo &c. Minor probatur: Christum in quantum hominem, vel secundum humanitatem esse filium adoptivum, est esse aliquâ ratione, & aliquo modo adoptivum. Item filiatio adoptiva cum unitate personæ in humanitate Christi composita, est aliquis modus filiationis adoptivæ: Ergo si Christus esset filius adoptivus secundum humanitatem, vel filiatione adoptivâ, cum unitate personæ in humanitate composita, falsum esset dicere, ipsum nequaquam, seu nullo modo, esse filium Dei adoptivum.
11. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Christum nullo modo esse filium adoptivum, & Christum aliquo modo esse filium adoptivum, sunt propositiones contradictoriæ oppositæ, & consequenter nequeunt esse simul veræ: At negativa vera est, utpote à Concilio asserta: Ergo affirmativa est falsa. Sed Christum in quantum hominem esse filium adoptivum, adoptione compositâ cum unitate personæ, est Christum aliquo modo esse filium adoptivum: Ergo Christum in quantum hominem esse filium Dei adoptivum, adoptione compositâ cum unitate personæ, falsum est, & à Concilio damnatum.
12. Confirmatur amplius: Licet juxta D. Thomam suprà quæst. 16. art. 8. hæc propositio sit falsa, *Christus est creatura*, & contra negativa, id est, *Christus non est creatura*, vera sit, quia tamen hæc propositio est vera, *Christus ut homo est creatura*, falsa est ista propositio, *Christus nullo modo est creatura*. Ergo si Christus ut homo sit filius Dei adoptivus, adoptione compositâ cum unitate personæ, licet possit esse verum absolute, Christum filium adoptivum non esse, falsum tamen erit dicere, illum nullo modo esse filium adoptivum.
13. Deinde, Idè excluditur à Concilio filiatio adoptiva à Christo, quia adoptivus aliam significationem non habet, nisi quod Christus non sit filius proprius Dei: At si Christus ut homo esset filius Dei adoptivus, essetque dabilis adoptio cum filiatione propria in una persona composita, filius adoptivus aliam significationem haberet: Ergo traditæ solutiones menti Concilij non congruunt.
14. Nec obsistat ratio quam Adversarij in prima solutione insinuant, tum quia falsum est mentem Concilij adæquatè esse ex errore opposito sumendam, sed potius debet colligi ex illius verbis propriè & rigorosè acceptis: verba autem ex Concilio adducta, si in rigore accipiantur, ut debent, omnem modum adoptionis excludunt, ut jam ostensum est. Tum etiam, quia Concilia contra aliquem congregata, non semper solum illius errorem damnant, sed etiam per extensionem omnem alium cum illo connexum proscribunt: Concilium autem Francofordiense, ut constat ex ejus verbis, censuit conjunctam esse cum omni modo adoptionis distinctionem personarum, un-

Tom. IV.

A de multoties repetit: *Unitas persona in Christo adoptionis tollit injuriam. Adoptio nullam habet significationem, nisi ut Christus filius proprius vel naturalis non sit.* Ergo non solum damnavit adoptionem, ut a Felice & Elipando assertam, sed etiam omnem adoptionis modum, quia ex quo liber modo adoptionis, censuit colligi distinctionem substantialem personarum in Christo.

§. III.

Eadem veritas duplici ratione suadetur.

Variæ ab Authoribus pro conclusione nostra adduci solent rationes, quæ non videntur efficaces, nos hic tantum duas, quæ præcipuæ sunt & fundamentales, breviter exponemus.

Prima sumitur ex definitione adoptionis, quæ à Theologis & Iurisperitis sic describitur: *Adoptio est gratuita & liberalis assumptio personæ extraneæ ad hæreditatem.* Quibus verbis duo ad adoptionem necessariò requiri denotatur, nimirum quod persona quæ adoptatur sit extranea, id est distincta ab adoptante, & quod non habeat per naturam jus ad illius hæreditatem, sed duntaxat per ejus gratiam & benevolentiam. Unde sic arguo: Adoptio petit extraneitatem personæ, & carentiam juris ab intrinseco ad hæreditatem: Sed Christus ut homo, non est persona extranea à Deo, quia non est personaliter distinctus à seipso ut in deitate subsistens; quare licet Christus ut homo possit dici suppositum extraneæ naturæ, non tamen persona extraneæ sicut licet ut homo sit suppositum naturæ finitæ, & à divina distinctæ, non tamen est persona finita, nec à divina distincta. Item Christus ratione unionis hypostaticæ habet jus ab intrinseco ad Dei hæreditatem, nimirum ad visionem beatificam, cum illa humanitati Verbo unitæ connaturaliter debita sit, sicut & gratia habitualis, virtutes infusæ, alique donâ supernaturalia: Ergo Christus ut homo, filius Dei adoptivus non est. Unde D. Thomas in 1. distinct. 10. quæst. 2. art. 1. quæstionem. 3. *Christus nullo modo est filius adoptionis, quia ei competit secundum suam naturam, seu ex natura sua, secundum quam à Patre æternaliter nascitur, habere jus in hæreditate paterna, quia omnia quæ habet Pater sua sunt, ut dicitur Ioan. 16. unde hoc jus non acquiritur ei per gratiam advenientem, ut possit dici filius adoptivus.*

Secunda ratio, quæ præcedentem magis illustrat & confirmat, potest sic proponi. Filius naturalis non potest esse adoptivus: Sed Christus, in quantum homo, est filius Dei naturalis: Ergo adoptivus esse nequit. Minor assertitur multoties ab Adriano Papa in Epistola ad Episcopos Hispaniæ suprà citata, & patebit ex dicendis articulo sequenti §. 1. concl. 3. ubi ostendimus, Christum in quantum hominem, per gratiam unionis esse filium Dei naturalem formaliter: *in quantum* determinante non naturam, sed suppositum ut in illa subsistens, non reduplicativè, sed specificativè.

Major verò in qua est difficultas, multipliciter ostenditur. Primò quia ille qui adoptatur in filium, non secundum naturam, sed solo affectu coniungitur adoptanti, est enim adoptare, optare aliquem in filium, & velle ut sit filius, cum non sit talis naturaliter, sed alienus & extraneus. Unde Concilium Francofordiense in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, paginâ 153. columnâ 2. *Quid est adoptio, nisi charitatis copulatio, quæ Pater adoptio- ne sibi copulat filium, quem proprium non habet.*

R R r iij

Et in libro sacro syllabo pag. 146. col. 2. *Adoptivum non nisi affectata locutionis, alienus dicitur filium. Omnis enim adoptio ex affectione ducit vocabuli sui originem &c. habet namque ex utraque parte unam adverbium eleganter insitum, ut si dicas: Vinam sis mihi in filium adoptivum; &c. contra, Vinam merear à te in filium adoptari.* Sed hoc ipso quod aliquis filius naturalis est, non potest solo affectu conjungi generanti: Ergo filius ejus adoptivus nequit existere.

Secundò, Ex eodem Concilio supra citato: *Adoptio nullam habet significationem, nisi ut Christus filius proprius vel naturalis non sit:* Ergo filiatione adoptiva dicit negationem filiationis naturalis, & consequenter repugnat utramque filiationem de eodem prædicari, & filium Dei naturalem, esse filium ejus adoptivum.

Tertiò, Filiatio adoptiva est quædam imperfecta imitatio filiationis naturalis: Sed id quod dicitur de aliquo secundum veritatem & rationem perfectam, nequit de illo dici imitative, & secundum imperfectam rationem: Ergo filius naturalis, adoptivus dici nequit. Quæ ratio est D. Thomæ infra quæst. 32. art. 3. ubi sic discutitur: Id quod de aliquo dicitur secundum rationem perfectam, non potest dici de eodem secundum rationem imperfectam: Sicut quia Sortes dicitur homo secundum perfectam & propriam rationem hominis, non potest dici homo secundum illam significationem quâ pictura hominis dicitur homo, licet fortè ipse assimiletur alteri homini: Christus autem est filius Dei secundum perfectam rationem filiationis, scilicet filiatione naturali: Ergo nequit dici filius, secundum imperfectam rationem filiationis, qualis est filiatione adoptiva.

Denique adoptio, ut supra dicebamus, est assumptio personæ extraneæ ad alterius hereditatē: Sed filius naturalis, non est, nec esse potest persona extranea: Ergo filius adoptivus esse nequit.

17. Dices, Non minùs opponuntur esse sanctum per participationem, & esse sanctum per essentiam, quàm esse filium naturalem, & filium adoptivum: Sed quamvis in Christo una tantum reperiatur persona, quia tamen duas terminat naturas, est sanctus per essentiam, ut subsistens in divina, & sanctus per participationem, ut subsistens in humana: Ergo pariter, non obstante unitate personæ, quâ in duabus naturis subsistit, esse poterit filius Dei naturalis, ut subsistit in natura divina, & filius adoptivus, ut in humanitate subsistit.

18. Confirmatur: Non minùs inter se pugnant, & se invicem excludunt, supremum dominium & servitus, quàm filiatione adoptiva & naturalis: Sed quamvis persona Christi sit una, & sit dominus supremus, ut subsistens in divina natura, est servus Dei, ut subsistens in humana natura, ut disceptant art. 1. docuimus: Ergo pariter, non obstante quod persona Christi sit una, & sit filius Dei naturalis, ut in deitate subsistens, erit filius adoptivus, ut in humanitate subsistit.

19. Ad instantiam respondeo distinguendo Majorem: Non minùs opponuntur esse sanctum &c. quàm esse filium naturalem &c. servatâ comparatione ad idem subjectum, secundum eandem rationem, concedo Majorem. Non servatâ istâ comparatione, nego Majorem, & concessa Minori, nego Consequentiam.

20. Explicatur solutio: Vnum subiectum esse sanctum per essentiam, & esse sanctum per participationem, secundum unam rationem, non minùs opponuntur, nec minùs repugnant, quàm

A esse filium naturalem, & filium adoptivum: est tamen hoc inter sanctitatem & filiationem discrimen, quod sanctitas convenit supposito, mediante naturâ: unde cum in Christo duæ reperiuntur naturæ, ratione unius, scilicet naturæ divinæ, est sanctus per essentiam, & ratione alterius, nempe naturæ humanæ, gratiâ habituali ornata, est sanctus per participationem: filiatione autem non convenit supposito, mediante naturâ, sed immediate comparatur ad illud, ut constat ex communi modo loquendi, juxta quem natura non dicitur filia, sed suppositum: unde cum in Christo unum tantum sit suppositum, quod est filius naturalis, Christus filius adoptivus esse non potest.

B Ex quo potest magis confirmari nostra conclusio: Si enim sanctitas conveniret immediate supposito, & non mediante naturâ, non posset suppositum Verbi, etiam in humanitate subsistens, esse sanctum sanctitate accidentali, quia per essentiam sanctum est: Sed non minùs opponuntur filiatione naturalis & adoptiva, quàm sanctitas per essentiam, & sanctitas per participationem, & aliâ filiatione convenit immediate personæ: Ergo suppositum Christi, quod est filius naturalis Dei, filius ejus adoptivus esse nequit, etiam ut in humanitate subsistens.

C Ex hoc etiam patet responsio ad confirmationem, Major enim distinguenda est: Non minùs inter se pugnant supremum dominium, & servitus, quàm filiatione naturalis & adoptiva, identitate comparationis servatâ ad idem sub eadem ratione, concedo Majorem: identitate comparationis non servatâ, nego Majorem, & concessa Minori, nego Consequentiam: servitus enim & dominium dicuntur de supposito, ratione naturæ, ut docet D. Thomas supra quæst. 20. art. 1. ad 2. & quia in Christo cum unitate personæ, duplex reperitur natura, potest ratione unius esse dominus supremus, & ratione alterius servus: sicut ratione unius est creator, & ratione alterius creatura: ratio divinæ est creditor, & ratione humanæ debitor, & satisfactor, quia hæc omnia prædicata, de supposito ratione naturæ dicuntur: filiatione autem non dicitur de natura, nec de supposito ratione naturæ, sed immediate comparatur ad suppositum: & quia in Christo unum tantum est suppositum, & una tantum persona, quæ non est extranea, sed filius naturalis Dei, non potest esse adoptivus. Solutio est D. Thomæ hic art. 4. ad 3. Cum enim sibi objecisset hoc argumentum: *Christus secundum quod homo est servus: sed dignus est esse filium adoptivum, quàm servum: ergo multo magis Christus, secundum quod homo, est filius adoptivus.* Sic respondet: *Ad tertium dicendum, quod esse creaturam, & etiam servitum, vel subiectum ad Deum, non solum respicit personam, sed etiam naturam, quod non potest dici de filiatione, & ideo non est similis ratio.*

D Instabis: Inde inferebamus supra, filiationem immediate comparari ad personam, & non mediante naturâ, quia hæc non dicitur filia: Sed nec etiam dicitur serva, nulla est enim ratio cur serva dicatur magis quàm filia: Ergo etiam servitus comparatur immediate ad personam, & non mediante naturâ.

E Respondeo, concessa Majori, negando Minorem: ut enim jam vidimus, D. Thomas hoc inter filiationem & servitutem constituit discrimen, quod servitus non solum respicit personam, sed etiam naturam, quod filiationi non convenit. Ratio etiam id suadet, Tum quia dominium dicitur de persona, ratione naturæ, unde tres

divinæ personæ, ratione unius naturæ, unâ gaudent ratione dominij, sicut & unâ omnipotentia dicuntur omnipotentes: Ergo servitus etiam immediate comparatur ad naturam, subindeque de illa prædicatur. Tum etiam, quia servitus de qua loquitur, sequitur conditionem creaturæ rationalis dependentis à Deo, in esse, fieri, & conservari, & cum illa commensuratur: Sed ratio creaturæ sic dependentis à Deo, convenit immediate naturæ, & ratione illius personæ: Ergo idem est de servitute dicendum.

§. IV.

Aliæ objectiones solvuntur.

25. **O**bjicies primò: Gratia habitualis præstat formaliter esse filium Dei adoptivum, ut in Tractatu de gratia ostensum est: Sed gratia habitualis reperitur in Christo, ut patet ex dictis suprà disp. 12. art. 1. Ergo Christus est filius adoptivus Dei.

26. Respondeo primò distinguendo Majorem: Gratia habitualis, ut habita per spirituales generationem, præstat formaliter esse filium Dei adoptivum, concedo Majorem. Gratia habitualis spirituales generationem non terminans, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Gratia habitualis reperitur in Christo, ut habita per spirituales generationem, nego Minorem: ut communicata alio modo, concedo Minorem, & nego Consequentiam.

27. Explicatur solutio: Cum dicitur gratiam habitalem præstare formaliter esse filium Dei adoptivum, hoc debet intelligi de illa ut habita per spirituales generationem, sicut natura non aliter quam ut terminans generationem naturalem, præstat formaliter esse filium naturalem: unde licet in Spiritu Sancto, non minus quam in Verbo, natura divina invenitur: quia tamen Spiritui Sancto non convenit per generationem naturalem, filiationem naturalem non fundat, nec Spiritum Sanctum, filium Dei naturalem constituit. Licet autem gratia habitualis animæ Christi conveniat, infusio tamen illius, spiritualis generatio non est, quia licet ad naturam Dei participatam terminetur, non terminatur ad illam secundum modum naturæ, sed ad modum proprietatis consequentis gratiam unionis, & ad illam ut ad finem ordinatur, cum tamen de ratione generationis sit, terminari ad naturam sub conceptu naturæ primario in intentione & in executione, & ideo in Christo non fundat filiationem adoptivam, sicut in aliis iustis.

28. Respondeo secundò, distinguendo rursus eandem Majorem: Gratia habitualis præstat formaliter esse filium Dei adoptivum, quando subiectum est capax filiationis adoptivæ, concedo Majorem. Si non sit capax illius, nego Majorem. Suppositum autem Christi, cum non sit extraneum à Deo, utpote identificans sibi naturam divinam, & habeat jus ad illius hæreditatem per naturam, est incapax filiationis adoptivæ: & ideo licet in ipso gratia habitualis reperitur, filius tamen adoptivus Dei esse nequit.

29. Dices, Effectus formalis formæ est ipsa forma communicata subiecto: Ergo si gratia habitualis sit causa formalis filiationis adoptivæ, repugnat illam communicari alicui subiecto, nisi illud filium Dei adoptivum constituat.

30. Respondeo effectum formalem formæ esse ipsam formam communicatam, non cuivis sub-

A cto, sed subiecto talis formæ capaci, subindeque si subiectum aliquod filiationis adoptivæ sit incapax, quamvis ipsi communicetur gratia habitualis, quæ est causa formalis talis filiationis, filius tamen adoptivus non erit.

Instabis: Non stat capacitas in subiecto ad formam, cum incapacitate ad illius effectum formalem: Ergo si gratia habitualis sit causa formalis filiationis adoptivæ, non poterit in Christo esse incapacitas adoptionis, cum capacitate ad gratiam habitalem. Consequentia patet, Antecedens probatur. Non stat in subiecto aliquo capacitas ad calorem, albedinem, vel quantitatem, cum incapacitate ad esse calidum, album, & quantum: quia calor est adæquata forma calidi, albedo albi, quantitas quanti: unde quia in Angelo est incapacitas ad tales effectus, formas à quibus proveniunt recipere nequit: Ergo universaliter verum est, non stare cum capacitate ad formam, incapacitatem ad effectum formalem illius.

Respondeo distinguendo Antecedens: Non stat capacitas in subiecto ad formam, cum incapacitate ad illius effectum formalem primum, transeat Antecedens. Ad illius effectum formalem secundarium, nego Antecedens, & Consequentiam: nam filiationis adoptivæ non est effectus primarius, sed secundarius gratiæ habitualis, & alias cum sit connorativus, potest gratia existere sine illo, & in subiecto esse capacitas ad gratiam, cum incapacitate ad hunc effectum formalem: exempla autem ad probationem Antecedentis adducta, solum de primario effectu convincunt.

Objicies secundò: Si Christus non esset filius Dei adoptivus, maxime quia filius ejus naturalis est: Sed hæc ratio non valet: Ergo rursus præcipuum fundamentum nostræ sententiæ. Major patet, Minor probatur multipliciter. Primò quia licet Christus ut subsistens in divinitate, filius Dei naturalis sit, prout tamen in humanitate subsistit, non est formaliter filius naturalis Dei, sed solum identice & materialiter: Ergo de Christo prout sic potest dici filiationis adoptivæ.

Secundò, Filius naturalis per generationem, potest esse adoptivus: Ergo licet Christus sit filius naturalis Dei, ratione æternæ generationis, nihilominus filius ejus adoptivus esse potest. Consequentia patet, Antecedens probatur ex jure civili, lege *Qui liberatus*, ff. de adoptionibus, ubi dicitur: *Qui liberatus est patriâ potestate, honestè reverti non potest, nisi adoptione*: Ergo filius naturalis, à patria potestate mancipatus, potest sub illa per adoptionem constitui, subindeque non repugnant in eodem supposito adoptio & filiationis naturalis.

Tertiò, Filiatio non convenit personæ ratione sui, sed ratione naturæ, unde ad adoptionem non petitur extraneitas suppositi, sed sufficit extraneitas naturæ: Sed Christus ut homo est extraneus naturæ à Deo: Ergo licet sit filius ejus naturalis, ratione suppositi divini, potest tamen ratione naturæ assumptæ, constitui & denominari filius ejus adoptivus.

Denique, Si à Christo excluderetur filiationis adoptivæ, ex eo præcisè quod est filius naturalis Dei, sequeretur quod in casu quo Spiritus Sanctus naturam humanam assumeret, foret filius Dei adoptivus: Sed hoc dici nequit, ut infra dicemus: Ergo ratio illa non valet. Sequela probatur: Spiritus Sanctus humanitatem assumens, fi-

lius Dei naturalis non esset, ut constabit ex infra dicendis: Ergo si ex eo præcisè excludatur filiatio adoptiva à Christo, quod filius Dei naturalis est, Spiritus Sanctus naturam humanam assumens, filius Dei adoptivus esset.

37. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cuius primam probationem, nego Antecedens, ut enim dicemus articulo sequenti, Christus in quantum homo est filius Dei naturalis formaliter, *ly in quantum* determinante in recto non naturam, sed suppositum ut in illa subsistens, non reduplicativè, sed specificativè; unde Christus, etiam in quantum homo, & prout subsistens in natura humana, est incapax filiationis adoptivæ: ad adoptionem enim, ut supra dicebamus, requiritur persona extranea, ut constat ex ejus definitione: licet enim Christus ut homo, seu ut subsistens in natura humana, sit naturæ extraneæ suppositum, non tamen est persona extranea: sicut licet in quantum homo sit suppositum naturæ finitæ, & à Deo distinctæ, non tamen est persona finita, nec distincta à divina Verbi persona.

38. Ad secundam dicendum quod licet in humanis & civilibus, filius naturalis extra patriam potestatem existens, posset olim adoptari à Patre, & per adoptionem ad ipsum revertere, repugnat tamen filium Dei naturalem, ejus filium adoptivum fieri: nam in jure civili Romanorum, filius extra patriam potestatem existens, privabatur omni jure ad patris hæreditatem; & quia solum hoc jus attendit civilis consideratio, fit ut in consideratione civili filius naturalis non esset, ac proinde capax existeret civilis adoptionis: filius autem naturalis Dei, semper est in consideratione Theologica filius proprius, naturalis, & verus, cum quo non comparitur esse filium adoptivum; nam ut supra ex Concilio Francofordiensi ostendimus, adoptiva filiatio dicit negationem filiationis veræ, naturalis, & propriæ.

39. Ad tertiam nego Majorem: Ut enim egregiè discurrit S. Thomas quod lib. 9. quæst. 2. art. 4. forma competens supposito ratione naturæ, respicit naturam ut per se primum subiectum, ut constat in passione, morte, aliisque passionibus & actionibus, quæ quia supposito ratione naturæ competunt, respiciunt naturam ut subiectum per se primum: Sed filiatio non respicit naturam ut primum subiectum sui: Ergo non convenit supposito ratione naturæ, sed immediatè comparatur ad personam. Probatur Minor: Forma respiciens naturam ut per se primum subiectum, denominat per se primum naturam, & ratione illius personam, ut in eisdem exemplis actionis & passionis conspicitur, quæ quia primariò comparantur ad naturam, & ratione illius attribuuntur supposito, denominant per se primum naturam: Sed filiatio non denominat naturam, hæc namque nec filia nec pater dicitur: Ergo natura non est primum filiationis subiectum.

40. Dices cum Petro Hurtado, cui hæc ratio D. Thomæ displicet: Si humanitas produceretur sine aliqua subsistentia (quod plures censent possibile) verè esset producentis hominis filia: Ergo filiatio potest denominare, denominatque naturam. Consequentia patet, Antecedens probatur, Humanitas in illo casu esset per generationem producta, utpote cum illius productio esset origo viventis à vivente conjuncto in similitudinem naturæ: Ergo verè esset genita, & consequenter gignentis hominis filia.

A Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem dicendum quod filiatio omne genitum non denominat, sed solum genitum completè & perfectè tale: humanitas autem sine subsistentia producta, non esset genita secundum perfectam denominationem geniti, & ideo non esset filia.

Ad ultimam probationem Minoris principalis, nego sequelam Majoris; licet enim à Spiritu Sancto, in casu quo humanitatem assumeret, non excluderetur filiatio adoptiva, ratione filiationis naturalis, quæ ipsi non competit, cum ex vi suæ processionis non procedat in similitudinem naturæ, ut in Tractatu de Trinitate declaravimus, ob aliam tamen rationem filiatio adoptiva ei non competeret, quia nimirum adoptio petit extraneitatem personæ, id est personam distinctam ab adoptante, & non habentem ab intrinseco jus ad hæreditatem: at verò Spiritus Sanctus, ut homo, non esset persona extranea à Deo, cum non esset personaliter distinctus à seipso ut in Deitate subsistente, jusque ab intrinseco haberet ad hæreditatem Dei, subindeque filius ejus adoptivus non esset.

ARTICULVS II.

An Christus, in quantum homo, sit formaliter filius Dei naturalis?

C Christum ut hominem in sensu materiali & identico esse filium Dei naturalem, fatentur omnes Theologi, nec ab aliquo potest negari, est enim veritas fidei, eadem certitudine tenenda, quæ credimus mysterium Incarnationis, consistens in unione duarum naturarum in persona Verbi, quæ filius Dei naturalis est. Unde Joan. 1. dicitur: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre.* Solum ergo difficultas est, & controversia inter Theologos, an in sensu formali sit verum, Christum ut hominem esse filium naturalem Dei? *ly ut* determinante naturam humanam, vel suppositum terminans humanitatem, specificativè, aut reduplicativè.

Prima sententia docet Christum in quantum hominem esse filium Dei naturalem, *ly in quantum* determinante & reduplicante naturam humanam. Hanc tenent Suarez, Vazquez, Beccanus, Hurtado, & alij ex Recentioribus; qui tamen in eo differunt, quod Hurtado existimat, Christum in quantum hominem, esse filium Dei naturalem, filiatione fundatâ in humanitate quatenus Verbo unitâ. Alij verò asserunt, Christum ut hominem esse filium Dei naturalem, filiatione fundatâ in sanctificatione humanitatis à Verbo.

E Secunda negat Christum ut hominem, sive *ly ut*, vel *in quantum*, determinante naturam; sive determinante specificativè, aut reduplicativè suppositum ut in humanitate subsistens, esse in sensu formali filium naturalem Dei. Ita Franciscus del Castillo disp. 17. quæst. 1. parte 4.

Tertia, quæ in schola D. Thomæ communis est, & quam Delugo, Ragusa, & alij ex Patribus Societatis amplectuntur, docet Christum ut hominem, *ly ut* reduplicativè aut specificativè determinante naturam humanam, non esse filium Dei naturalem, determinante tamen suppositum terminans humanitatem, esse filium Dei naturalem, filiatione fundatâ in generatione æterna, & per gratiam unionis humanitati communicatâ.

§. I.

Duplici conclusione proposita difficultas resolvitur.

Dico primò: Christus, inquantum homo, (ly inquantum reduplicante humanitatem Verbo unitam) non est filius naturalis Dei, filiatione fundatâ in humanitate, quatenus Verbo unitâ, aut in sanctificatione humanitatis à Verbo.

45. Prima pars probatur primò contra Hurtado: Filiatio naturalis petit superactionem naturalem, non autem super liberam & voluntariam fundari, ut communiter docent Theologi: Sed actio creativa humanitatis, & actio unitiva illius ad Verbum, non sunt Deo naturales, sed liberæ & voluntariæ: Ergo super illas nequit filiatio naturalis fundari, ac per consequens Christus ut homo non est filius naturalis, filiatione fundatâ in humanitate, quatenus unitâ Verbo.

46. Probatur secundo eadem pars: Filius naturalis est qui à patre per naturalem generationem procedit: Sed Christus, quatenus homo, ratione naturæ humanæ Verbo unitâ, non procedit à Deo naturali generatione: Ergo ut sic non est filius naturalis Dei, filiatione fundatâ in humanitate, quatenus Verbo unitâ. Major patet, Minor probatur. Generatio, ut communiter definitur à Philosophis, est origo viventis à vivente coniuncto in similitudinem naturæ: sed Christus, quatenus homo, non procedit à Deo ut vivens à vivente coniuncto in similitudinem naturæ: Ergo ut homo, & ratione naturæ humanæ, non procedit per generationem à Deo.

47. Respondet Hurtado, negando utramque partem Minoris: Deus enim (inquit) est coniunctus substantialiter Christo ut homini, mediâ subsistentiâ Verbi, quæ substantialiter identificatur cum Deo. Deinde natura humana, etsi divinæ non sit similis specificè, est tamen illi similis analogicè.

Sed contra primò: Ad generationem naturalem requiritur quod sit à principio coniuncto, conjunctione per se causante vel communicante similitudinem in natura, ut communiter docent Philosophi, & patet ex ipsâ quidditate & definitione generationis, quæ est origo viventis à vivente coniuncto in similitudinem naturæ: his enim verbis significatur ad generationem requiri quod vivens per se causet vel communicet similitudinem in natura: Sed personalitas Verbi, quâ Christus ut homo coniungitur substantialiter Deo, non dat formaliter & per se naturæ similitudinem, nec illam causat per se; humanitas enim non causatur per se à Deo quatenus trino, sed solum quatenus uno: Ergo Christus ut homo, non est à Deo ut à principio coniuncto, conjunctione sufficiente ad rationem generationis naturalis.

Addo quod, si conjunctio humanitatis ad Verbum, sufficiens esset ut diceretur Christus ut homo naturaliter genitus à Deo, sequeretur esse magis filium naturalem sui, quàm Patris, vel Spiritus sancti, humanitas enim est magis conjuncta Verbo, quàm Patri, vel Spiritui Sancto.

Deinde falsum est quod ad generationem viventium sufficiat similitudo analogica: vermes enim producti ex humore putrido in homine, etsi viventes sint, & à principio coniuncto vitali actione procedant, non dicuntur geniti generatione viventium, nec similiter capilli geniti dis-

Tom. IV.

A cuntur generatione naturali: Sed non ob aliam causam, nisi quia non assimilantur specificè cum principio à quo procedunt: Ergo similitudo specifica termini geniti cum principio generante, est de ratione generationis viventium.

Secunda pars conclusionis, quæ asserit Christum ut hominem non esse filium Dei naturalem, filiatione fundatâ in sanctificatione humanitatis à Verbo, expressè docetur à D. Thoma infra quæst. 32. art. 3. in corp. his verbis: *Christus est filius Dei secundum perfectam rationem filiationis, unde quavis secundum naturam humanam sit creatus & justificatus, non tamen debet dici filius Dei, nec ratione creationis, nec ratione iustificationis, sed solum ratione generationis æternæ, secundum quam est filius Patris solius.* Ergo juxta D. Thomam, in Christo respectu Dei nulla est filiatio fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo, sed tantum filiatio in æterna generatione fundata.

B Ratio etiam quàm S. Doctor insinuat, id suadet: Nam quod dicitur de aliquo secundum rationem perfectam, non potest dici de eodem secundum rationem imperfectam: Sed filiatio ratione sanctificationis à Verbo, vel à Divinitate unita, est imperfecta, & veluti quædam imitatio filiationis naturalis: Ergo persona Christi, quæ ratione æternæ generationis, est filius Dei secundum perfectam rationem, est incapax filiationis fundatæ in sanctificatione humanitatis à Verbo.

Deinde, Esto Christus esset capax talis filiationis, non posset tamen ratione illius dici filius naturalis Dei: filiatio enim naturalis petit pro fundamento naturalem generationem; sanctificatio autem humanitatis à Verbo, non potest dici naturalis generatio, cum ratione illius humanitas non vivat, nec à Verbo procedat in similitudinem naturæ. Præterquam quod, si ratione sanctificationis humanitatis à Verbo, Christus ut homo diceretur naturaliter genitus, sequeretur ipsum ut hominem magis esse dicendum filium Verbi, vel Dei, ut communis tribus personis, quàm filium Patris: Sed hoc dici nequit, ut infra ostendemus: Ergo nec illud. Sequela patet, nam humanitas Christi magis immediate sanctificatur à personalitate Verbi, & à Divinitate tribus personis communi, quàm à personalitate Patris, quæ solum per concomitantiam & circumincessionem, residet in humanitate Christi.

Dico tertio: Christus, inquantum homo, per gratiam unionis est filius Dei naturalis formaliter, ly inquantum determinante in recto, non naturam, sed suppositum ut in illa subsistens, non reduplicativè, sed specificativè.

E Prima pars conclusionis ostenditur primò: Christus, inquantum homo, est filius naturalis Dei, ut multoties asseritur ab Adriano I. in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, sub nomine filij proprii: Sed hoc verificari non potest in sensu materiali & identico: Ergo Christus, inquantum homo, est filius Dei naturalis formaliter. Probo Minorem: Christum inquantum hominem esse filium naturalem, aliquid addit ad hoc quod est Christum hominem, esse filium naturalem, sine particula *inquantum*: Sed hæc secunda propositio petit ad sui veritatem, Christum hominem esse filium naturalem Dei, saltem in sensu identico & materiali: Ergo prima ad sui veritatem exposcit, Christum esse filium Dei naturalem in aliquo sensu formali.

SSS

32. Probatur secundò eadem pars: Id convenit Christo ut homini per gratiam unionis formaliter, quod per se & formaliter petitur ab unione hypostatica humanitatis ad Verbum: Sed per se petitur ab hac unione Verbum, ut est filius naturalis Dei: Ergo Christus ut homo est filius Dei naturalis formaliter, per gratiam unionis. Major patet, Minor probatur. Unio hypostatica humanitatis ad Verbum, per se petit illam unire Verbo Dei, ut subsistens in natura divina, per generationem ipsi communicata: Sed Verbum, ut sic subsistens, est filius Dei naturalis: Ergo unio humanitatis ad Verbum, per se petit Verbum ut est filius naturalis Dei.

33. Confirmatur: Licet unio non fuerit facta in natura, nec immediatè ad naturam, mediatè tamen fuit ad illam terminata: Sed non ad naturam ut communem tribus personis: Ergo ad illam ut in secunda persona existentem: At Deitas, ut est in secunda persona, per generationem existit: Ergo per se petitur ab unione hypostatica, quod humanitas uniat mediatè cum natura divina, ut per generationem Verbo communicata, & consequenter per se petit Verbum, ut est filius naturalis Dei.

34. Confirmatur ampliùs: Unio hypostatica id petit per se formaliter, quod per se intentum fuit ex vi Incarnationis Verbi: At ex vi Incarnationis, non solum fuit per se intentum, quod Verbum Dei esset homo, sed etiam & principaliter, quod hic homo, signato Christo, esset Deus: Ergo unio hypostatica hoc etiam petit per se: Sed non quod esset Deus communis tribus personis: Ergo quod esset Deus deitate prout habità per generationem, & consequenter per se petitur ab unione hypostatica Verbum prout est filius naturalis Dei. Id magis patebit ex dicendis disputatione sequenti, ubi ostendemus, Christum ut hominem propriè fuisse prædestinatum ad esse filium Dei naturalem, juxta illud Apostoli ad Roman. 1. *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est filius Dei in virtute.*

35. Deinde secunda pars conclusionis probatur: Denominatio filij non convenit in recto naturæ, sed personæ, ut articulo præcedenti ostendimus: Ergo Christus, in quantum homo, est filius naturalis Dei, ly *in quantum* determinante non humanitatem in recto, sed suppositum in humanitate subsistens, naturà ingrediente in obliquo.

36. Quod autem Christus ut homo non sit filius Dei naturalis ut subsistens in humanitate, ly *ut* sumpto reduplicativè, sic ostenditur. Christum ut in humanitate subsistentem, esse reduplicativè filium Dei naturalem, est esse filium naturalem Dei, quia in humanitate subsistit: At quavis Christus ut homo sit filius naturalis Dei, hoc tamen non habet, quia in humanitate subsistit, sed quia subsistit in divinitate: Ergo ut subsistens in humana natura non est filius Dei naturalis formaliter, ly *ut* reduplicativè sumpto.

37. Ex quo probata manet ultima pars: Christus enim in quantum homo est filius Dei naturalis formaliter, ut in prima parte conclusionis ostendimus: Sed in quantum homo non est filius Dei naturalis formaliter, ly *in quantum* sumpto reduplicativè, ut patet ex jam dictis: Ergo in quantum homo est filius Dei naturalis formaliter, ly *in quantum* sumpto specificativè.

38. Confirmatur: Christum in quantum hominem esse filium Dei naturalem, ly *in quantum* sumpto specificativè, nihil aliud est, quam quod ut ho-

mo sit subiectum capax denominationis filij naturalis formaliter: sicut Petrum in quantum capillatum esse crispum in sensu specificativo, nihil aliud significat, quam quod Petrus secundum capillos sit capax suscipiendi crispitudinem, ut docetur in summis: Sed Christus, in quantum homo, seu ut subsistens in humanitate, est subiectum capax denominationis filij Dei naturalis formaliter, ut ex solutione argumentorum patebit: Ergo in quantum homo, est filius Dei naturalis, ly *in quantum* sumpto specificativè.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra primam conclusionem nullum militat argumentum alicujus momenti, sed contra secundam objicitur: Ut de Christo in quantum homine verificetur esse filium Dei naturalem formaliter, requiritur quod hypostasis Verbi, sub conceptu filiationis formaliter, uniat humanitati: Sed non sic ei unitur: Ergo Christus ut homo non est filius Dei naturalis formaliter. Major patet, Minor in qua est difficultas probatur primò. Filiatio Verbi est formaliter relatio: Sed filiatio Verbi non unitur humanitati formaliter sub conceptu relationis, aliàs illam constitueret relatum: Ergo non unitur illi formaliter ut filiatio.

Secundò, Cui non unitur fundamentum filiationis formaliter, nec formaliter unitur filiatio: Sed fundamentum filiationis Verbi, nimirum passiva generatio, non unitur humanitati Christi formaliter, aliàs illam constitueret genitam generatione divinà: Ergo filiatio Verbi non unitur humanitati, sub conceptu filiationis formaliter.

Tertiò, Si Pater humanitatem assumeret, non uniretur formaliter humanitati assumptæ, sub conceptu Patris, aliàs ut homo esset formaliter Pater, quod est falsum, nam ut homo nullum filium generaret: Ergo pariter Verbum assumens humanitatem, non unitur illi sub ratione filij formaliter.

Quartò, In secunda persona non solum reperitur relatio filiationis ad Patrem generantem, sed etiam relatio Verbi ad Patrem dicentem, & imaginis ad Patrem à Verbo representatum: At secunda persona non unitur humanitati formaliter, sub ratione Verbi & imaginis: Ergo nec sub conceptu filiationis.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem; ad cujus primam probationem, nego etiam Minorem, filiatio enim Verbi unitur humanitati sub conceptu relationis formaliter: nec ex hoc sequitur quod constituat humanitatem relatum, quia humanitas hujus effectus est incapax; sicut nec sequitur quod constituat deitatem relatum, licet illi uniat formaliter sub conceptu relationis, quia huius effectus deitas capax non est. Unde si nonnunquam in hoc Tractatu, vel alibi, diximus subsistentiam Verbi uniri humanitati duntaxat sub ratione formæ hypostaticæ, non verò sub conceptu formæ relativæ, hoc intelligendum est, quantum ad denominationem relativam filiationis, quam subsistentia Verbi non tribuit humanitati assumptæ, ob incapacitatem ejus.

Ad secundam, concessa Majori, nego Minorem, verè enim generatio passiva, quæ est fundamentum proximum filiationis Verbi Divini, unitur humanitati: ex hoc tamen non sequitur

quod generatio passiva constituat genitum humanitatem, sed solum quod Verbum personaliter unitum humanitati, sit à Patre genitum æternæ generatione.

65. Dices, Ut passiva generatio uniatur humanitati formaliter, saltem necessarium est, quod Christus ut subsistens in humanitate formaliter, sit à Patre genitus æternæ generatione: Sed hoc non verificatur: Ergo generatio Verbi passiva, non unitur humanitati Christi formaliter. Major patet, Minor probatur. Christus ut homo non est genitus æternæ generatione ab æterno, aliàs ut homo ab æterno existeret; nec est genitus in tempore æternæ generatione, aliàs in tempore inceptisset generari: Ergo ut homo nullo modo potest in sensu formali dici genitus à Deo æternæ generatione.

66. Respondeo distinguendo secundam partem Antecedentis: Non est genitus in tempore, ly in tempore determinante generationem, concedo Antecedens. Cadente supra complexum ex humanitate & Verbo, quod genitum est ab æterno, nego Antecedens, & Consequentiam.

Explicatur solutio: Sicut Christus ut homo in tempore subsistit per subsistentiam æternam, in tempore unitam humanitati, & in tempore Christus ut homo est Deus, & filius Dei, per deitatem & filiationem æternam, humanitati temporaliter unitam. Ita ut homo in tempore est genitus per generationem æternam temporaliter ipsi unitam. Et sicut ad veritatem istius propositionis, *Christus ut homo in tempore est filius naturalis Dei*, non requiritur quod hæc propositio sit vera, *Christus incipit esse Deus*, sed quod filiatione naturalis fuerit in tempore unita humanitati, & quod factum sit, quod Verbum ut subsistens in humanitate, sit filius naturalis Dei, factione cadente super complexum. Ita ut hæc propositio sit vera, *Christus ut homo est in tempore genitus à Deo*, non est necessarium quod Christi generatio incipiat in tempore existeret, sed quod in tempore facta sit unio humanitatis ad Verbum quatenus genitum, & quod factum sit ut Verbum, quatenus subsistens in humanitate, sit genitum.

67. Ad tertiam probationem Minoris principalis, nego Antecedens, si enim prima persona sanctissima Trinitatis humanitatem assumeret, esset, in quantum homo, Pater æterni Verbi, per gratiam unionis, sicut modò Christus, ut homo, est per gratiam unionis filius æterni Patris; & sicut Christus, ut homo, est genitus à Deo per generationem æternam, in tempore humanitati unitam: ita in hypothesi data, Pater ut homo esset generans filium, per æternam generationem, in tempore unitam humanitati.

68. Ad quartam, concessa Majori, nego Minorem, etenim Christus ut homo est filius Dei naturalis formaliter, quia humanitas per unionem hypostaticam trahitur ad esse Verbi in unitate personæ, quod formaliter est filius Dei naturalis: cum ergo Filius etiam sit Verbum formaliter & imago Patris: non est cur de Christo ut homine non prædicetur formaliter, esse pariter per gratiam unionis Verbum & imaginem Patris.

§. III.

Duo corollaria notat digna.

69. **E**X dictis inferes primò, Christum ut hominem, non esse filium naturalem sui, vel Spiritus Sancti.

A ritus Sancti, sed solius Patris æterni.

Pater hoc corollarium: Nam Christus ut homo est filius naturalis Dei, per filiationem fundatam in generatione æterna, ut docet D. Thomas infra quæst. 31. art. 3. & supra ostensum est: Sed generatio æterna nequit alium terminum, quàm æternum Patrem respicere: Ergo Christus ut homo, solum Patris æterni filius naturalis est.

B Confirmatur: Filiatio super aliquam actionem fundata, solum respicit pro termino illius actionis principium: Sed solus Pater est principium æternæ generationis, super quam filiatione naturalis Christi ut hominis fundatur: Ergo solum Patrem æternum ut terminum respicit, subindeque Christus ut homo, nec sui, nec Spiritus Sancti, sed solius Patris æterni filius naturalis est.

Inferes secundò: quòd si Spiritus Sanctus humanitatem assumeret, non esset ut homo filius naturalis, nec adoptivus Dei, esset tamen filius Dei filiatione fundatà in creatione humanitatis.

C Prima pars hujus corollarij probatur: Christus in quantum homo ideò solum est filius naturalis Dei, quia humanitas per unionem hypostaticam assumpta fuit ad unitatem personæ cum Verbo, quod est filius Dei naturalis: Sed humanitas à Spiritu Sancto assumpta, non uniretur filio Dei naturali, cum Spiritus Sanctus Filius Dei naturalis non sit: Ergo Spiritus Sanctus non esset quatenus homo Filius Dei naturalis.

Secunda etiam pars facile suaderi potest: Nam adoptio, ut articulo præcedenti ostendimus, petit extraneitatem personæ, id est personam distinctam ab adoptante, & non habentem ab intrinseco ius ad hereditatem: Sed Spiritus Sanctus, ut homo, non esset extranea persona à Deo, cum non esset personaliter distinctus à seipso, ut in deitate subsistente, jusque ab intrinseco haberet ad hereditatem Dei: Ergo ut homo, filius adoptivus non esset.

D Denique tertia pars hujus corollarij probatur: Ideò solum Christus ut homo non est filius Dei, ratione creationis, quia est perfectè filius ratione generationis æternæ: id autem quod tale dicitur secundum perfectam rationem, non potest dici tale secundum rationem imperfectam & analogam, ut docet D. Thomas infra quæst. 32. art. 3. Sed hæc ratio in Spiritu Sancto locum non habet, cum non esset ut homo filius Dei naturalis: Ergo esset ut homo filius Dei ratione creationis.

E DISPUTATIO XXIV.

De prædestinatione Christi.

Ad quæstionem 24. Divi Thomæ.

ABSOLUTA disputatione de filiatione Christi, & ab ipso exclusà filiatione Dei adoptivà, & admisà naturali, consequens est, ut de ejus prædestinatione, ex qua ut homo habuit esse filium Dei naturalem, differamus, & difficultates aliquas quæ circa illam occurrunt, breviter resolvamus, ac tandem huic tractatui finem imponamus.

SSff ij